

SOSYAL MEDYA DÜZENLEMELERİ ÜZERİNE

Aristoteles'in sosyal bir hayvan olarak nitelendirdiği insanoğlu, sosyalleşme ihtiyacı doğrultusunda önce aile olmuş, bir araya gelerek toplumu oluşturmuş ve nihayetinde devleti kurmuştur. Ancak insanoğlu zamanla sınırları belirli olan devlet içine sığmayarak, her türlü bilgiye sahip olabileceği ve özgürce var olabileceği sınırlar ötesi bir sosyalleşme alanına gereksinim duymuş ve internet sayesinde saniyeler içinde iletişim sağlayabildiği sosyal platformları kurmuştur.

Zaman ve mekan sınırı olmaksızın erişim olanağı sağlayan bu platformlar aracılığıyla internet, sadece bilgiyi toplayan ve dağıtan bir teknoloji olmaktan çıkmış, bireyin dilediği içeriği oluşturabilmesi ve herhangi bir konuda meydana getirdiği bu içerikleri anında kamuya açık hale getirebilmesi sonucunda toplumsal bir iletişim ağına dönüşmüştür. Sadece bireyler değil neredeyse tüm kurum ve kuruluşlar ile devletler de söz konusu araçları etkin bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Nitekim şirketler ve diğer çeşitli organizasyonlar kurumsal iletişim politikalarını bu çerçevede yürütmekte, yerel ve uluslararası ölçekte devletlerin önem taşıyan her türlü kararı ve bürokrasi tarafından yapılan açıklamalar ise sosyal medya platformları aracılığıyla yayımlanmaktadır.

Paylaşım ve etkileşimin saniyeler içinde olduğu, yeni bir dünya düzeni kuran bu iletişim kanalları, bilginin üretilmesi, saklanması, iletilmesi ve kamuya sunulmasında haberleşme ve ifade özgürlüğü çerçevesinde sınırsız bir avantaj sağlarken, kamu düzeninin ve bireylerin kişilik haklarının korunması, özel hayatın gizliliğine yönelik saldırılar ve beraberinde getirdiği sorunlar, bu platformların yasal düzenleme altına alınması ihtiyacını doğurmuştur. Peki bu yasal düzenlemeler bireylerin ifade özgürlüğünü nasıl ve ne ölçüde etkilemektedir?

İfade özgürlüğü, anayasal demokrasilerin vazgeçilmez unsurlarından birisidir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesinin birinci fıkrasında ifade özgürlüğü ile ilgili olarak "*Herkesin ifade özgürlüğü hakkı vardır. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerir.*" ibaresi yer almakta olup, ayrıca Anayasa'nın 25'inci maddesi uyarınca "*Düşünce ve Kanaat Hürriyeti*" ve 26'ncı maddesinde "*Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti*" düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, bireylerin hem bir düşünceye sahip olmaları hem de devlet müdahalesi olmaksızın birbirleriyle bilgi ve fikir alışverişinde bulunmaları özgürlüğü temel bir hak olarak tanımlanmakta, geleneksel medya araçlarının yanında sosyal medya platformları da buradaki temel hak ve özgürlüklerin en etkin şekilde kullanıldığı mecra olma özelliğini taşımaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer verilen "*Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.*" hükmüyle ise ifade özgürlüğünün kısıtlanmasının koşulları düzenlenmiştir. AİHS'deki düzenlemelere paralel olarak ülkemizde de benzer düzenlemelere yer verilmiştir. Düzenlemelerde internetteki içeriğin sayılan hususları ihlali konusunda şüphe bulunması, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması, kişilik haklarının ihlali ve özel hayatın gizliliğinin sağlanması sebepleri ile çıkarılabileceği ve/veya erişimin engellenebileceği belirtilmektedir.

İfade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkının en temel insan haklarından olmasına karşılık, uluslararası düzenlemeler, anayasal hükümler ve ilgili kanuni düzenlemeler çerçevesinde bu hakkın mutlak olmadığı, bu hakların da sınırlanabileceği kabul edilmektedir. Bu noktada kamu düzeninin korunmasına ilişkin önlemlerin yanında, kişilerin ayrılmaz biçimde sahip oldukları kişilik hakları ve özel hayatın gizliliği gibi sebeplerle söz konusu platformlara erişim kısıtlanabilmekte veya bireylerin bu platformlarda paylaşımda buldukları içeriklerin kaldırılması gündeme gelebilmektedir.

Sosyal medya platformlarının küresel boyutta ulaştığı etki sonucunda, dünyanın birçok ülkesinde hükümetler tarafından çeşitli düzenlemelerin yürürlüğe konulmasına ilişkin çalışmalar başlamıştır. İngiltere Parlamentosu'nun Dijital, Kültür, Medya ve Spor Komitesi, hükümete sosyal medya düzenlemeleri konusunda sonbahara kadar vaat ettiği yasal düzenlemenin taslağını yayınlama çağrısı yapmakta, teknoloji şirketlerinin, platformları üzerindeki içeriklerden ve diğer kullanıcıların zararlı içeriklere karşı korunmasından sorumlu tutulması öngörülmekte, Almanya'da yürürlüğe giren düzenlemeler uyarınca bu şirketlerin platformları üzerinde yer alan içeriklerin yasalara açıkça aykırılık taşıması durumunda 24 saat içerisinde kaldırılması istenmekte ve bu konuda atılan adımlarla ilgili altı aylık raporlar talep edilmekte, Fransa'da yapılan yeni düzenlemeler kapsamında 24 saat içerisinde ırk, din, cinsel yönelim ve cinsiyet temelli nefret söyleminin yanı sıra cinsel taciz kapsamına giren içeriklerin kaldırılması talep edilmekte ve terör ile çocuk istismarı alanlarındaki içeriklerin kaldırılması için bir saat süre verilmekte, Çin'de birçok sosyal medya platformuna doğrudan erişim yasağı uygulanmakta ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ise mevcut siyasi koşullar ile Çin ile yaşanan gerilimlerin de etkisi ile TikTok'un yanısıra, WeChat ve Çinlilerin sahibi olduğu diğer sosyal medya uygulamalarının kullanımı nın yasaklanması gündeme gelmektedir.

Dünya genelinde bu düzenleme ve gelişmeler yaşanırken, ülkemizde de sosyal medya platformlarına ilişkin 31.07.2020 tarihli Resmi Gazete'de "*İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*" ("Kanun") yayımlanmış ve yapılan değişiklikler kapsamında sosyal medya platformlarına belirli yükümlülükler getirilmiştir. Bu düzenleme ile unutulma hakkı, içeriğin çıkarılması veya engellenmesi gibi tedbirlerin uygulanması mümkün hale gelirken uluslararası şirketlerden bir milyondan fazla kullanıcısı olanların ülkede temsilcisini buldurması zorunlu hale getirilmiştir. Buna göre; Türkiye'de temsilci buldurmeyen sosyal ağ sağlayıcısına 10 milyon lira idari para cezası kesilebilmesi, 30 günlük bekleme süresi içinde temsilci atanmazsa 30 milyon lira para cezası verilmesi söz konusu olabilecektir. Sonraki aşamada, ise ,sosyal ağ sağlayıcısının Türkiye'de bulunan vergi mükellefi olan gerçek ve tüzel kişilerden reklam alması üç aylığına yasaklanabilecek, sağlayıcının hâlâ temsilci tayin etmemesi durumunda ise Bilgi Teknolojileri Kurum Başkanlığının (BTK), Sulh Ceza Hakimliğine başvuru yapması halinde, mahkeme kademeli bant daralma cezası verebilecektir.

Gerek Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri gerekse ülkemiz içerisinde alınan kararlar ve ilgili uygulamalar dikkate alındığında, bireylerin ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim haklarının çeşitli gerekçeler doğrultusunda kısıtlandığını, bu sebeple hakkın özünün etkilendiğini söylemek mümkündür. Kişilik haklarının ihlali, kamu düzeninin korunması vb. gerekçelerle, ifade özgürlüğü ile bilgiye erişim hakkının kısıtlanmasının öne sürüldüğü durumlarda, meşru bir dengenin kurulması zorunluluk arz etmektedir. Buna göre ölçülülük ilkesi çerçevesinde temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması uluslararası ve yerel düzenlemelerdeki koşullara uygun olarak mümkün olabilmelidir.

Yalnız olmak, yalnız kalmak istemeyen insanoğlu, internet platformlarında sosyalleşme ihtiyacını gidermeye çalışırken elindeki temel hak ve özgürlüklerden olmamalıdır.